

βασιλείας αἰσῆς ἀρξῆς ἀνυπεύθυνου, ἥτις περὶ μόνους ἀν τὸν σοφὸν σταίη, καθά Φησι Χρύσιππος ἐν τῷ Περὶ τοῦ κυρίου κερήσθαι Ζήνωνα τοῖς ὀνόμασιν. ἐγνωνέναι γὰρ Φησι δὲν τὸν ἀρχοντα περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. μηδὲν δὲ τῶν Φαύλων ἐπίστασθαι ταῦτα. ἰμοῖός δὲ καὶ ἀρχικούς, δικαστικούς τε καὶ ῥητορικούς μόνους εἶναι τῶν δὲ Φαύλων οὐδὲνα. ἐπὶ καὶ ἀναμαρτήτους, τῷ ἀπεριπτώτους εἶναι ἀμαρτήματι. ἀβλαβεῖς τε εἶναι. οὐ γὰρ ἄλλους βλάπτειν, αὐτὲ αὐτούς. ἔλεγχμονάς τε μὴ εἶναι, συγκληνώμενην τε χεῖρην μηδενί. μὴ γὰρ παρίεναι τὰς ἐκ τοῦ νόμου ἐπιβαλλούσας κολάσεις. ἐπεὶ τό γε εἶεν, καὶ ὁ ἔλεος, αὐτὴ τε ἡ ἐπιεικεία, οὐδε-

Finibus. Reſtius enim, inquit, appellatur rex, quam Tyrannus. qui nec suos regere potest. Idem. 429 Eodem ad gerendos magistratus, ad iudicandum, ad dicendum solos esse idoneos. [Graece, ἀρχικούς, δικαστικούς τε, καὶ ῥητορικούς. quibus eisdem fere nominibus utitur Plutarchus in libro De communibus notionibus contra Stoicos. μόνους, inquit, βασιλείς, καὶ μόνους πλοῦτιους, καὶ καλοῦσ' αὐτῶν καὶ σοφίτας, καὶ δικαστὰς μόνους. Idem. 440 Innocentes esse, quia nec alicui iniuriam, nec sibi ipse nocent.] Sic etiam Cicero in III. de Finibus. 7. ut autem, inquit, quod ita dici appellaturque possit, id esse naturam, alienumque esse a sapiente non modo iniuriam eius facere, verum etiam nocere. Idem.

441 Sed neque misericordies esse.] Hinc illud Cicero in oratione pro L. Murena inter ceteras, quas in ea enumerat, Zenonis sententias & praecepta: neminem misericordem esse, nisi stultum. Et levem; viri non esse, neque exorari neque placari. Idem.

442 Neque cuiquam veniam tribuere.] In eadem oratione pro Murena: sapientem gratia nunquam moveri, nunquam cuiusquam delicto ignoscere. Idem.

443 Erit τὸ γὰρ ἴσως, καὶ ὁ ἔλεος, &c.] Obscurus locus. Puto sententiam hanc esse: Sapientem non esse misericordem, nec remittere poenas a lege constitutas. Ratio; quia sapientis animo non inest τὸ ἔλεος, nec ὁ ἔλεος, neque ipsa etiam ἐπιεικεία, (quae summo juri opponitur) quae aliquam ipsa affert gratiam, hoc est, benignitatem seu mollitiem, πρὸς τὰς καλῶν, id est, in exigendis poenis: faciaque videtur percas duriores. Inaeque sic hunc locum lego, ἐπὶ τὸ γὰρ ἴσως καὶ ὁ ἔλεος, αὐτὸ τὸ ἐπιεικεία. εὐδαιμία ἐστὶ ψυχῆ πρὸς καλῶν προσηκουμένη χρηστότητα, καὶ οὐσίθαι σκληρότερας αὐτῶς εἶναι. In editione Basilicensi est προσηκουμένη. Illud μὲν οὐσίθαι accipio quasi esset μὲν τὸ οὐσίθαι. Sic enim malo quam, ut aliquando faciebam, haec verba accipere ὡς ἀν-

imperium nemini obnoxium, quod apud solos sapientes obtineat, ut Chryſippus ait. In libro, Quod Zeno proprie fit usus nominibus. Statuere enim ait oportere principem de bonis ac malis: haec autem malorum scire neminem. Similiter ad magistratum, et judicia, et oratoriam solos illos idoneos; neminemque malorum. Efficitur et inculpatos, quod in peccata incidere non possint: * Esse innocuos, nam neque aliis nocere, neque sibi. Misericordes autem non esse, neque veniam alicui habere. Neque enim remissiorum constitutas a lege animadversiones. (quandoquidem cedere, misericordiaeque tangi, et

ἄλλος ἀρχῆ. vide verò Senecam De clement. lib. II. extremo. If. Casaub.

Ἐπὶ τὸ γὰρ ἴσως, καὶ ὁ ἔλεος.] Locus obscurus, ait hic vir doctus. At qui nos, etiam in hac aetate, in omni disciplinarum genere καθήκοντες, in magna parte felicitatis, si viveret, poneremus, & quibus nos mutis magistris praecipue usus agnosceremus, ut si quid in hoc genere proferretur, quod lectori profuerit, id illis totum fere acceptum ferri debeat. Hoc certo scio, qui τὸν Φελαδῶν τὸν νικῆ, ut praecipuum bonorum, dictus & factus excoluerit; non posse illos, si viventes, seu mortuos, cuiusquam libertate offendi; qui quod sibi verus, in quaque re, videatur, caudile, & sine ullo partium studio proponant. Haec praefati, quia jam non semel dissentire contigit: de hoc loco profitemur, satis clarum nobis videri, nisi interpretes tenebris involvissent: si tamen hoc nobis concedat lector, ut pro ἰσῆ (quod tamen postulare minime necesse est, cum ita verum omnes, quasi ita respiciunt: etiam vir doctus, in Notis;) τὸ ἰσῆ reponatur: & illa postrema verba, (καὶ οὐσίθαι σκληρότερας αὐτῶς εἶναι) ὡς ἀπ' ἄλλος ἀρχῆς (quod & sibi aliquando placuisse idem profertur) accipiamus. Dicit igitur Laërtius, aut Stoici potius in Laërtio, quod Turce hodie, & alii quoque dixerit veteres, τὸ εἶσος τὸν ἔλεος τὸν ἐπιεικείαν, elementiam scilicet, misericordiam, & id genus; proprium esse effectum abjecti animi, & bonitatem in punitioibus, simulantis: seu speciem χρηστότερας ἀφαικῆς, quae revera non fit χρηστότης, μὲν οὐσίθαι (suis poenis scil.) σκληρότερας αὐτῶς εἶναι: id est, sapientes autem aliter de poenis & punitioibus iudicant. Quam solae confusae multa narrare, & quaedam interdum loco non suo ponere, & sine causa repetere Diogenes voluit; cui non, qui legitur, observatum: Nihil igitur mirum de postremis his verbis. Οὐσίθαι ἴσως, ψυχῆ ἰσῆς ἀφαικῆ: nullius pretii: (ita enim interdum accipitur & τὸ μὲν, satis notum est.) nulli anima: id

equitate, nullius animo inest, qui ad animadvertendum se aptum existimet.) neque illas arbitrari duriores. Sapientem quoque nihil eorum admirari, quae videntur inopinata; ut, Charonia, fluxusque maris ac refluxus, et fontes calentium aquarum, atque ignium eruptiones. Animaverd neque solitarius, inquit, sapiens viveret. est enim familiaris natura, atque actione gaudet. Exercitationemque suscipit, ut corpus ad tolerantiam firmet. * Et vota faciet, inquit, sapiens, bona a diis petens, ut Posidonius in primo De officiis, et Hecato in tertio decimo De paradoxis ajunt. Dicunt item amicitiam solos inter bonos, quos sibi invicem studiorum similitudo conciliet, posse consistere. Porro amicitiam ipsam societatem quandam esse dicunt omnium, quae sunt ad vitam necessaria, cum amicis ut nobis ipsis utamur: atque propter seipsum amicum eligendum pronuntiant, amicorumque multitudinem inter expetenda ponunt: inter malos non posse consistere amicitiam.

est, ut ante dicebamus, proprius est affectus animae, &c. Et ita Seneca: Misericordia, est vitium proflis animi (ἐπιεικεία ψυχῆς) ad speciem alienorum malorum succidentis. Ita nos de hoc loco confitemur. Si quis ita maluerit eodemque ἰσῆ ψυχῆ -- προσηκουμένη, &c. eadem planè sic quoque sententia, nec ego valde repugnabo. Sed addamus & hoc, ne quis scerpulus hareat: πρὸς καλῶν, dictum esse, ut πρὸς Φαίωνα, & id genus: id est, contra. Mer. Casaub.

444 Præterea nihil eorum verum admirari sapientem.] Quod etiam Horatius in principio epistolae ad Numitium posuit.

Nil admirari prope res est una Nimici, Solaque qua posse facere & servare beatum. Aldob.

445 Ut Charonia janua.] Graece, χαρόνια. Phavorinus: χαρόνια, inquit, ἔστι μία τῶν νεμεφιλῶν, ἢ ἢ οὐ κατὰ τὸν ἴσῆ βαρῶν ἐξήγορα. quod idem Suidas totidem verbis ait in verbo χαρόνια ἔστι. Hoc ille plus quam Phavorinus, quod vericulum Aristophanis in Pluto citat. ὁ δὲ χαρόν τὸ ἐμπεδῶν ἔδωκεν. ἀπὸ τοῦ, μιλῆας ἀπεβαίνω. Quibus ex locis intelligimus, Charonia januas νεμεφιλῶν hoc loco mortem significare. Idem.

446 Natura enim ad societatem actionemque factus est.] Quod Cicero in III. de Finibus, & Stoicorum sententia confirmat his verbis. Multo magis haec communis est hominibus. Itaque natura sumus apti ad carum, amicitia, caritatem, & paulo post. Quae admodum igitur

μὴ ἴσῆ ψυχῆ πρὸς καλῶν προσηκουμένη χρηστότητα, μὲν οὐσίθαι σκληρότερας αὐτῶς εἶναι. ἔτι γὰρ τὸν σοφὸν οὐδὲν θαυμάζει τῶν δοκούντων παραδόξων, ἴσῆν χαρόνια, καὶ ἀμπεφιλῶν, καὶ πηγάς θερμῶν ὑδάτων, καὶ πυρὸς ἀναφυσήματα. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐν ἐρημίᾳ (Φασὶ) βιώσεται ὁ σπουδαῖος. κοινωνικός γὰρ φύσει καὶ πρακτικός. τὴν μέντοι ἀσκήσιν ἀποδέχεται ὑπὲρ τῆς τοῦ σώματος ὑπομονῆς. εὐχεται τε (Φασὶν) ὁ σοφός, αἰτούμενος τὰ ἀγαθὰ παρὰ τῶν θεῶν, καθά Φησι Ποσειδανίος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ καθήκοντων, καὶ Ἐκάρων ἐν τρισεκαδέκατῳ Περὶ παραδόξων. λέγουσι δὲ καὶ τὴν Φιλίαν ἐν μέντοι τοῖς σπουδαῖοις εἶναι, διὰ τὴν ἰμοῖότητα. Φασὶ δὲ αὐτὴν κοινωνίαν τινὰ εἶναι τῶν κατὰ τὸν βίον, χρωμένων ἡμῶν τοῖς φίλοις ὡς ἑαυτοῖς. δι' αὐτὸν τε αἰρέτῳ τὸν Φίλον ἀποφαινόνται, καὶ τὴν πολυφιλίαν ἀγαθόν. ἐν τε τοῖς Φαύλοις μὴ εἶναι Φιλίαν.

tuu membris utitur prius quam didicimus: cuius ea utilitatis causa habeamus: sic inter nos natura ad civilem communitatem conjuncti & consociati sumus. Idem.

447 Amicitiam inter solos bonos propter similitudinem esse ajunt.] Quod Stoicorum decretum Cicero in libro de Amicitia sequendum esse duxit. Sic enim apud eum Laëlius loquitur. sed hoc primum sentio, nisi in bonis amicitiam esse non posse, & paulo post eandem repetens sententiam: Ita, inquit, verum sit illud, quod praeter dixi, amicitiam nisi inter bonos esse non posse. Idem.

448 Retinui carum, quae in vita sunt. communitatem quamdam esse dicunt.] Cicero in libro de Amicitia non longe ab hac definitione, Est amicitia, inquit, amicitia nihil aliud, nisi communis utilitatis, humanitatisque verum cum benevolentia. Et honestate summa conjunctio. Aristoteles autem libro VIII. Ethic. ad Nicom. subtilius & enodius. φίλος, inquit, ἔστιν ὁμοῖα ἢ ἀντιπεποιθὸς ἢ καὶ λαθόντως, ἢ ἢ τὸν ἰσῆν. Sunt autem illa tria, honestas, utilitas, & voluptas. In qua definitione tria amicitiarum genera complexus est, ita videtur velle, amicitiam posse esse etiam inter viros non bonos: in quo a Stoicis dissentit. Amicitiam tamen, cuius honestas est finis, non nisi inter bonos esse vult, in quo idem, quod Stoici, sentit. Idem.

449 Amicum propter seipsum expetendum esse.] Quod aptissime Cicero cum multis aliis locis, quos praetereo, tum praecipue in III. de Finibus, sub Cato-

σειδώνιος οὐκ αὐτάρκη λέγουσι τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ χρειαὶ εἶναι Φασὶ καὶ υγιείας, καὶ ἰσχυρός, καὶ χρηρῆς. ἀρίσκει δὲ αὐτοῖς καὶ διαπαντός χρῆσθαι τῇ ἀρετῇ, ὡς αἱ περὶ Κλεάνθην Φασί. ἀναπόβλητος γὰρ ἐστὶ, καὶ πάντοτε τῇ ψυχῇ χρῆται οὐσὴ τελεία ὁ σπουδαῖος. 464 Φύσει τε τὸ δίκαιον εἶναι, καὶ μὴ βίαι, ὡς καὶ τὸν νόμον καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον, καθά Φησι Χρύσιππος ἐν 129 τῷ Περὶ καλοῦ. * 465 δοκεῖ δὲ αὐτοῖς μῆτε τὴν διαφανίαν 466 ἀφίστασθαι φιλοσοφίας· ἐπεὶ τῷ λόγῳ τούτῳ προελθεῖν ὅλον τὸν βίον, ὡς καὶ Ποσειδώνιος Φησὶν ἐν τοῖς προτρεπτικοῖς. εὐχρηστοῖν δὲ καὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα Φησὶν ὁ Χρύσιππος. 467 ἐτι ἀρίσκει αὐτοῖς μῆδὲν εἶναι ἡμῖν δίκαιον πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα, διὰ τὴν ἀνομοίωτητα, καθά Φησι Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ δικαιοσύνης, καὶ Ποσειδώνιος ἐν πρώτῳ Περὶ καθήκοντος. 468 καὶ ἐραστήσεσθαι δὲ τὸν σοφὸν τῶν

nias virtutem minimè sufficere dicunt, verum opus esse et bona valetudine, et affluentia rerum, et robore. Placet item eis virtute semper utendum esse, sicuti Cleanthes ait. Amicitia enim non potest, semperque animo qui perfectus est utitur sapiens. Naturà quoque jus, non positione, existere; sicuti et legem, et rectam rationem; ut Chrysiippus in libro De honesto ait. * Videtur autem eis, nec philosophorum discrepantia dogmata à philosophia quemquam abstrahere debere: quandoquidem hac ratione jam antè omnem vitam deferretur sit; ut Posidonius in exhortationibus ait. Liberales quoque disciplinas esse magno usui Chrysiippus auctor est. Placet item illis nullum nobis ad animantes ceteras jus esse, ob naturæ dissimilitudinem, ut Chrysiippus in primo De iustitia, et Posidonius in primo De officiis tradunt. Amatorum quoque sapientem eos adole-

464 ἡσθηται αὐτοὺς non prescriptione, sed natura sic iustum esse. Quod etiam confirmat Cicero in III. de Finibus. *ius autem*, inquit, *quod ita dici appellatque possit, id esse naturam.* Idem. 465 *δοκεῖ δὲ αὐτοῖς μῆτε τὸν διαφανῆ ἀφίστασθαι τῇ φιλοσοφίᾳ.* More suo Laëtius consule & promiscue omnia, ut quidque se temere offerebat, de nullo minus quam de ordine sollicitus. Dixerat modò: ἀρίσκει δ' αὐτοῖς καὶ διὰ κατὰς χρῆσθαι τῇ ἀρετῇ. ἀναπόβλητος γὰρ ἐστὶ καὶ πάντοτε, &c. id est, sapientem in actione virtutis semper versari, ut quæ non possit intercedere in illò, cuius animus semel perfectus non adertus sit. Consequens erat, ut de ἀφωβίᾳ diceret, sed ita visum illi, de recta ratione (quæ si φέρεται, non βίαι, idèò minus labilis) aliquid intercedere. Tunc demum cepimus sermonem de perpetuo virtutis usu prosequitur: *δοκεῖ δ' αὐτοῖς μῆτε διὰ τὸν ἀφωβῆναι; vel, δὲ ἀφωβῆναι* (ita enim scribendum, res ipsa clamat; non τὴν διαφανίαν, quod vel frequentia satis evincunt) ἀφίστασθαι τῇ φιλοσοφίᾳ, ἰσχυρὸν τὰ δὲ χρῆσθαι τῷ ἀρετῇ (quod & Aldobrand. in versione secutus est; est Romana editio in textu Græco προελθεῖν exhibet) ὅλον τὸν βίον: id est, sapientem, ne sum quidem casu eò velletur esse (accerbitate morbi vel dolorum); ut sermonis usus caveat; philosophiam cessare: præscriptam enim illi, & ante meditationem totius vitæ rationem ore & auspicium τῷ λόγῳ id est, ὀρθῷ: modo nominati. Confirmat etiam quod volumus, eximè, Antonini, summi imperatoris, & philosophi locus, qui in argumento eodem iisdem verbis [ἢ ἀφίστασθαι φιλοσοφίᾳ] utitur: ut notitia alia occasione dicitur sumus. Conferat hæc, lectus, cum aliorum versionibus, & puto illum nobis assensurum. *Mer. Casaub.*

466 ἀφίστασθαι] Verū ut scribendum hic puto, *μῆτε τὸν διαφανῆ τῷ φιλοσοφῆν ἀφίστασθαι οὐ τῷ φιλοσοφῆν.* Notabile est verbum προελθεῖν, ut quæ ad philosophiam accedat. & vita excessum; eo quod in vita communi diffensionis fore de rebus, aliis aliter opinantibus. Et sapientum collegia discrepantibus sententiis quandoque turbantur. Nec in rebus ad religionem pertinentibus opinionum diversitas ad divinum cultu virum bonum absterrebatur. Hoc igitur voluere Stoici: Si quis philosophiæ studium cum ob causam abijciendum putet, quod inter se philosophi, quandoque in gravibus questionibus, dissentiant, omne idem virtutis studium negligendum esse arbitretur, imò vitam ipsam jam ante detulendam, quia ubique diffensiones animorum molestam eam faciunt. Non videre hujus loci sensum interpretet. Ambrosius ita: *Videtur autem eis, ne dissonantiam quidem à philosophia descenderet.* Hæc enim ratione prius descendunt omnem vitam quam desunturam philosophiam. Nec propius ad verum accessit Aldobrandinus: *Videtur ipsi etiam à philosophia non abesse dissonationem.* alioquin universam vitam hæc ratione anticipationem comprehensuram fuisse. Utilem vitæ admonitionem habet hoc Stoicorum dogma. Marc. Antoninus hoc verbo usus est lib. ix. §. 41 editionis Garakeri: ubi lego *τῷ γὰρ μὴ ἀφίστασθαι διὰ φιλοσοφίας.* M. Meibom. 467 *ἡσθηται αὐτοῖς ἰσχυρὸν, nihil nobis esse juris cum ceteris animalibus.* Cicero III. de Finibus hoc idem est sententia statim Stoicorum. *Et quomodo*, inquit, *hominum inter homines jus esse videmus? utrum, sic homini nihil juris esse cum bestia.* Aldob. 468 *sapientem ex adolescentibus eos amatissimum.* Quod idem Cato in III. de Finibus apud Cicero-

scences, qui præ se ferant indolem generosam, ingeniumque ad virtutem propensum: ut Zeno in libro De republica, et Chrysiippus in primo De vitis, et Apollodorus in libro De moralibus ajunt. * Amorem verò amicae beneficentiæ conatum propter apparentem venulatem: neque congestus esse, verum amicitie. Nam Thrafontidem, et quidem cum haberet in potestate amatam, abstinuisse ab ea, eò quod illi odio esset. Esse igitur amorem amicitie nodum, ut Chrysiippus in libro De amore ait; neque esse eum in vicio. Pulchritudinem item tempestivam, virtutis esse florem. Cum autem triplex vita genus sit, speculativam, activam, et rationalem, tertium hoc eligendum dicunt. Quippe de industria factam à natura rationale animal ad speculationem, et actionem. Rationaliterque ajunt sapientem seipsum educaturum ex vita, et patriæ et amicorum causa; quin etiam si accubiore dolore, si membrorum mutilationibus, et morbis in-

νείων, τῶν ἐμφανιόντων διὰ τοῦ εἶδους τὴν πρὸς ἀρετὴν εὐφροσύνην, 469 ὡς Φησι Ζήνων ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ βίου, καὶ Ἀπολλοδώρου ἐν τῇ ἠθικῇ. * 470 εἶναι δὲ τὸν ἔρωτα, 130 ἐπιβολὴν φιλεποικίας, διὰ κάλλος ἐμφανιόμενον καὶ μὴ εἶναι συνουσίας, ἀλλὰ φιλίας. τὸν γοῦν ἑρασμῶδη, καὶ περ ἐν ἐξουσίᾳ ἔχοντα τὴν ἐρωμένην, 471 διὰ τὸ μισεῖσθαι, ἀπέχεσθαι αὐτῆς. εἶναι αὖν τὸν ἔρωτα φιλίας, ὡς καὶ Χρύσιππος ἐν τῷ Περὶ ἔρωτος Φησὶ καὶ μὴ εἶναι 472 ἐπιμειπτον αὐτόν. εἶναι δὲ καὶ τὴν ἄραν ἀνὸς ἀρετῆς. βίον δὲ τρεῶν ὄντων, θεωρητικῷ, καὶ πρακτικῷ, καὶ λογικῷ, τὸν τρίτον Φασὶν αἰρετέον γεγονέαι γὰρ ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπιτηδῆς τὸ λογικὸν ζῶον πρὸς θεωρίαν καὶ πράξιν. εὐλόγως τε Φασὶν ἐξάξειν ἑαυτὸν τοῦ βίου τὸν σοφόν, 473 καὶ ὑπὲρ πατρίδος καὶ ὑπὲρ φίλων. κἂν ἐν σκληροτέροις γένηται ἀλγυδοῖς, ἢ πηρώσειν, ἢ

nem è sententia Stoicorum asserat his verbis, *Ne amorem quidem [sanctus] à sapientie alieno esse arbitretur.* Plutarchus autem confirmat, in libro De communibus notionibus contra Stoicos. c. 843. Idem. 469 *Quædammodum & Zeno in rep.* De cujus sententia est apud Athenæum libro x111. Pontiano quodam narrante his verbis, *Norrianos δὲ Ζήνων ἔφη τὸν Κίτιον ὑπολαμβάνειν τὸν ἔρωτα εἶναι εὐφροσύνην, καὶ εὐφροσύνην, ἢ τὴν καὶ ἑρασίαν παρακαλεστικὴν, ἀλλὰ τὸν δὲ εὐφροσύνην. διὰ καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἔφη τὸν ἔρωτα εἶναι ἡμῖν, συνίτην ὑπάρχοντα πρὸς τὸν τῆς πόλεως σωτήριον.* Idem. 470 *Εἶναι δὲ τὸν ἔρωτα, ἐπιβολὴν φιλεποικίας διὰ κάλλος ἐμφανιόμενον.* Legendum φιλοποικίας, ut supra, & apud Stobæum: canique lectionem confirmat M. Tullius Tuscul. lib. iv. *Stoici sapientem amatissimum esse dicunt: & amorem ipsorum, conatum amicitie facienda ex pulchritudinis specie definiunt.* II. Casaub. Esse autem amorem beneficentiæ studii conatum propter præstantem pulchritudinem.] Quem locum Plutarchus in eodem libro dum repræhendit, quodammodo declarat his verbis: *ἢ δὲ λέγουσι καὶ ἑρασίαν ἔρωτα εἶναι καλλόν, ἢ τὸν καὶ ἑρασίαν τῶν ἡρώτων λόγον, πρὸς τὸν οὐκ ἔστι τὸ πῶσόν.* Ufus est eodem quoque Laëtius verbo: quod enim Plutarchus ἑρασίαν κάλλους, Laëtius dicit, διὰ τὸ κάλλος ἐμφανιόμενον. Definitionem tamen paulo post Plutarchus amoris, quam dicit esse Stoicorum, asserit hanc, *ἔρωτα γὰρ τὴν φιλίαν, ἢ τὴν ἀρετῆς, ἀλλὰ τὸν μὴ, ὁσοῦτος δὲ μετακίον πρὸς ἄλλο.* Aldob.

471 *Διὰ τὸ μισεῖσθαι, ἀπέχεσθαι αὐτῆς* Mihi hic locus non videtur integer. *Is. Casaub.* 472 *Ἐπιμειπτον* Invenitur etiam *ἐπιμειπτον.* II. Stoph. *foct. ἐπιμειπτον.* 473 *Et pro patria. & pro amicis, vita excessum.]* Ad eandem pertinent sententiam, quæ apud Cicero in III. de Finibus leguntur; sunt autem hæc. *Scd cum ab his omnia profectantur officia; non sine causa dicitur, ad ea referri omnes nostras cogitationes, in his & excessum è vita. & in vita manserunt, in quo enim plura sunt, quæ secundum naturam sunt, hujus officium est in vita manere: in quo autem aut sunt plura contraria, aut forte videntur, hujus officium est è vita excedere.* Ex quo apparet & sapientem esse aliquando officium, excedere è vita, cum beatus sit; & stultus manere in vita, cum sit miser. Quæ referuntur à patria & amicis ex eorum numero sunt, quæ secundum naturam sunt, idèò si quis aut illis cavet, aut utatur non velle affectis, hujus quantus sapientis officium erit è vita excedere. Quod etiam clarius paulo post idem Cicero asserat his verbis. *Itaque & manendū in vita, & migrandi ratio, omnibus his rebus, quæ supra dixi, merendo. Nam neque eis, qui virtute videntur in vita, neque eis, qui sine virtute sunt, mors est opprobria; ut sapere officium est sapientis desiderare à vita, cum sit beatus; si id opportune facere possit: quod est convenienter natura vivere: sic enim consistit, opportunitati esse beate vivere. Itaque à sapientia præcipitur, scriptum, si possideris, sapientis ut te limparis.* Plutarchus quoque in libro De communibus notionibus contra Stoicos, inter ceteras causas, ob

131 ἄνευ νότου ἀνάτοις. * ἀρέσκει δὲ αὐτοῖς καὶ κοινὰς εἶναι τὰς γυναῖκας δὲν παρὰ τοῖς σοφοῖς. ὥστε τὸν ἐπιχρόντα τῆ ἐντυχούση χρῆσθαι, καθὰ Φησι Ζηῶν ἐν τῇ πευτεία, καὶ Χρύσιππος ἐν τῷ Περὶ πολιτείας, ἀλλὰ τὸ Διογενὲς ὁ κοινὸς, καὶ Πλάτων. πάντας τὸ παιδὰς ἐπίσης στέρξοντες πατέρων τρόπον, καὶ ἡ ἐπιμοχεῖα ζηλοτυπία περιαιρεθῆσεται. πολιτείας δὲ ἀρίστην, τὴν μικτὴν ἐκ τῆ δημοκρατίας καὶ βασιλείας καὶ ἀριστοκρατίας. καὶ ἐν μὲν τοῖς ἠθικαῖς δογμασιν εἰ στοικῶν τοιαῦτα λέγουσι, καὶ τούτων πλείω μετὰ τῶν οἰκείων ἀποδείξω. ταῦτα δὲ ὡς ἐν κεφαλαιαῖς ἡμῶν διαλεχθῶ, καὶ στοιχειωδῶς.

132 * Τὸν δὲ φυσικὸν λόγον διαιρούσιν εἰς τε τὸν περὶ σωμάτων τρόπον, καὶ περὶ ἀρχῶν, καὶ στοιχειῶν, καὶ θεῶν, καὶ τεράτων, καὶ τόπου, καὶ κινήτου, καὶ οὗτω μὲν εἰδικῶς. γενικῶς δὲ εἰς τρεῖς τόπους, 474 τὸν τε περὶ κόσμου, καὶ τὸν περὶ τῶν στοιχειῶν, καὶ τρίτον τὸν αἰτιολογικόν. τὸν δὲ περὶ τοῦ κόσμου διαιρῆσθαι Φασὶν εἰς δύο μέρη, μὴ γὰρ σκέψῃ ἐπικυνοῦν αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν μαθηματικῶν, καθ' ἣν ζητοῦσι περὶ τῶν ἀπλανῶν καὶ τῶν πλανωμένων οἶον, εἰ ὁ ἥλιος ἐστὶ τελευτικῶτος ἡλικίος φαίνεται, καὶ ὁμοίως εἰ ἡ σελήνη καὶ περὶ δινήσεως, καὶ τῶν 133 ὁμοίων τούτοις ζητημάτων. * ἑτέραν δὲ αὐτοῦ σκέψιν εἶναι ἥτις μόνως τοῖς φυσικοῖς ἐπιβάλλει, καθ' ἣν ζητεῖται ἡ τε οὐσία αὐτοῦ, καὶ εἰ ἡλικίος, καὶ εἰ ἀσπέρης ἐξ ὕλης καὶ εἰδούς, καὶ εἰ γεννητός ἢ ἀγέννητος, καὶ εἰ ἐμψυχος ἢ ἀψυχος, καὶ εἰ Φθαρτός ἢ ἀΦθαρτός, καὶ εἰ προνοία διοικεῖται, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν. τὸν τε αἰτιολογικόν, εἶναι καὶ αὐτὸν διμερῆ· μὴ δὲ αὐτοῦ ἐπισκέψῃ ἐπικυνοῦν τὴν τῶν ἰατρῶν ζήτησιν, καθ' ἣν ζητοῦσι περὶ τοῦ ἀγεμονικοῦ τῆς ψυχῆς καὶ τῶν

quas Stoici sapientem excessurum ē vita ahebant, sensus alicuius amissionem numerat his verbis. τῶν δὲ αισθητικῶν ἰστίαι ἀποβαλῶν οὐδὲ ζῆ ἰσποῦναι. & paulo supra loquens de his rebus, quas vel nobis a natura conciliatas, vel a quibus natura nos alienatos esse Stoici ahebant; καὶ ὁ μὴ ἴστω ἰσποῦν ἰστίαι ἰσποῦναι καὶ ἀλλοτριῶν, ἄρτι τῶν μὴ τυχάνοντες, τοῖς δὲ περιττοῖς, ἰσλόγως ἰσραμν τῶν ζῶν ἰσποῦ-

curabilibus labore. * Placet item illis uxores quoque communes esse oportere apud sapientes, ut quilibet illi congregatur, quae sibi occurrit; ut ait Zeno In republica, et Chrysippus in libro item De republica. Diogene itidem Cynico, ac Platone hujus rei auctoribus. Omnes enim liberos patrum infat. æqua charitate diligemus, tolleturque adulterii suspicio et zelotypia. Eam verò rempublicam esse optimam quae sit mixta ē regio, et populari dominata, optimorumque potentia. Atque in moralibus quidem decretis hujusmodi dicunt Stoici, pluraque alia quae propriis demonstrationibus firmant. Verum ista summam, ac veluti per capita terigisse sufficiat. * Caterum physicam rationem dividunt in locum de corporibus, et de principis, et elementis, et diis, et monstris, et loco et inani. Et ita quidem per species dividunt: generaliter autem in locos tres, quorum primus est de mundo, de elementis alter; tertius caulis explicat. De mundo locum in duas distinguunt partes. Una enim consideratione in ipsius alicuius societatem et mathematico, per quam de fixis vagisque sideribus disputant; velut, num tanta magnitudine sit sol quantā videtur; et luna item: et de conversione, atque caeteris hujusmodi quaestionibus. * Alteram ejus considerationem esse, quae formis congruat physicis, quae sit illius substantia quaeritur, ac nam sit sol, et stellae et materia et forma; utrum genitus mundus, an ingenuus sit, et utrum animatus sit, an inanimis; corruptibilisne an incorruptus; et, providentia agatur necne, atque in hunc modum de reliquis. Casualem quoque rationem et ipsam esse bipartitam. Ejus alteram speculationem medicis esse communem quaestionem, qua inquirunt de principali anima, et de his

τοῖς, καὶ τὸν βίον ἀποδείξασθαι. Aldob. 474 Quorund unus est de mundo, alter de elementis, tertius casualem continet explanationem. Vide hominis foecordiam, qui tribus locis propositis, de duobus, primo scilicet & tertio, sermonem habuit, de secundo autem, in quo erat de elementis, nihil explicavit. Aldob.

que sunt in animo, et de semibus, atque ejus generis ceteris. Reliquam verò mathematico quoque sibi vindicare, quo modo videlicet videmus, et quae sit causa vilionis in speculo; qua ratione consistens nubes, tonitruaque, et irides, et arae, et comete, et his familia. * Videatur autem illis duo esse rerum omnium principia, et faciens videlicet ac patiens. Quod igitur patitur, materiam esse sine qualitate substantiam. Quod autem faciat, rationem in ipsa esse Deum. Hunc enim, quippe sempiternum, per ipsam omnem singula creare. Ponit autem hoc decretum Zeno Citteus in libro De essentia. Cleanthes vero in libro De atomis; et Chrysippus in primo Physicorum in fine. Archædemus quoque in libro De elementis, et Posidonius in secundo Naturalis sermonis. Differre autem ajunt principia et elementa. Nam illa quidem ingenua esse, et corrupti non posse; elementa verò per exultionem corrupti: sed et incorporea esse principia, et ipsa in-

ἐν ψυχῇ γινόμενον, καὶ περὶ σπέρματων καὶ τῶν τοιούτων ὁμοίων. τοῦ δ' ἑτέρου καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν μαθηματικῶν ἀντιποῖσθαι. εἶον, πῶς ἐρῶμεν. τίς ἡ αἰτία τῆς κατοπτρικῆς φαντασίας ὅπως νεφὴ συνίστανται, βρονταί, καὶ ἰριδῆς, καὶ ἀλας, καὶ κομήται, καὶ τὰ παραπλήσια. * 474 δοκεῖ δ' αὐτοῖς ἀρχὰς εἶναι τῶν ὄλων δύο, 134 477 τὸ ποῦν καὶ τὸ πάσχειν. τὸ μὲν εὐνοπάσχειν, 478 εἶναι τὴν ἀποιον οὐσίαν τὴν ὕλην. τὸ δὲ ποῦν, τὸν ἐν αὐτῇ λόγον τὸν θεῖον. τούτων γὰρ ἔντα ἀιδιον διαπάσης αὐτῆς δημιουργεῖν ἕκαστα. τίθησι δὲ τὸ δῶγμα τοῦτο Ζηῶν μὲν ὁ Κετιτιὺς ἐν τῷ Περὶ οὐσίας, Κλεανθῆς δὲ ἐν τῷ Περὶ τῶν ἀτόμων, Χρύσιππος δὲ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν φυσικῶν πρὸς τῷ τέλει, Ἀρχιδήμεος δ' ἐν τῷ Περὶ στοιχειῶν, καὶ Ποσειδώνιος ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ φυσικοῦ λόγου. 479 διαφέρειν δὲ Φασιν ἀρχὰς καὶ στοιχεῖα. 480 τὰς μὲν γὰρ, εἶναι ἀγέννητους καὶ ἀΦθάρτους. 481 τὰ δὲ στοιχεῖα, κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν φθίρεσθαι. 482 ἀλλὰ καὶ 483 σώματα εἶναι

475 Μαθηματικῶν] Γράφεται μαθηματικῶν. Henr. Seep. 476 Videtur autem eis duo esse rerum initia. Materiam scilicet, & Deum, quemadmodum hoc loco Laërtius quoque ipse explicat, quod etiam idem Plutarchus primo libro de Placitis philof. cap. 1, confirmat, hujusque opinionis auctorem Zenonem citat, quem paulo post Laërtius etiam inter eos nominat, qui hanc de initis rerum opinionem habuerunt. Plutarchi verba sunt haec: Ζηῶν Μαρτίου Κετιτιὸς ἀρχὰς μὲν τῶν βίον, καὶ τὸν θεόν, εἰ δὲ μὴ ἰστίαι τοῦ ποῦν αὐτοῦ, εἰ δὲ τοῦ πάσχειν. Aldob. 477 Alterum efficiens, alterum accipiens. Et quod patiens.] Graece. τὸ ποῦν, καὶ τὸ πάσχειν, quae duo Cicero in Acad. quart. secunde editionis libro I. efficietionem, & materiam vertit his verbis: Nostre tu physica nosse, qua continentur ex efficietione. Et ex materia ea, quam fingit Et format efficietio. Hoc loco igitur τὸ πάσχειν materiam vertit, sed verbum verbo non reddidit. In eodem tamen libro paulo post eadem agens de re, ē Graeco magis haec duo causularum genera expressit, ita scribens: E quibus aut E ignis movendus vim habeat Et efficietionem, reliqua partes accipietis. Et quod patiens. ex quo loco ego hunc Laërtii locum interpretatus sum. Aldob. 478 Id esse materiam: naturam omni qualitate carentem.] Sic etiam materiam describit Cicero eodem libro paulo post ea verba, quae supra posui. sed subjunctum, inquit, potant omnibus sine ulla specie, atque carentem omni illa qualitate materiam quendam. VI-

des quam Laërtius auctorem dicit, Ciceroem naturam omni qualitate carentem vertisse. Aldob. 479 Sed initia atque elementa inter se differre ajunt, ut ait Plutarchus libro I. de Placitis philof. cap. 1. initia & elementa unum & idem esse putabat, & cum Plarone atque Aristotele contentum; eandem differentiam agnoscentibus. Aldob. 480 Illa enim Et materiam esse, Et unquam interitura.] Si enim initia rerum, Deus & materia, profecto Deus neque ortus unquam est, neque unquam interibit. Materiam autem ingentiam non Stoici modo, sed & Aristoteles quoque posuit in extremo, I. Physicorum libro his verbis. φθίρεται δὲ καὶ γίνονται, ἰστίαι μὲν ὄν, ἰστίαι δὲ ὄν, εἰ μὴ γὰρ τὸ ἴδιον καὶ αὐτὸ φθίρεται. τὸ γὰρ φθίρεται ἐν τούτῳ ἰστίαι εἰσπίρρει, εἰ δὲ κατὰ δύναμιν, εἰ καὶ αὐτὸ, ἀλλὰ ἀΦθάρτου καὶ ἀγέννητος ἀνάγκη αὐτὸ εἶναι. & ea, quae sequuntur, quibus probat materiam nunquam ortam esse, & nunquam interire posse. Aldob. 481 Elementa autem exardescuntia interire.] Quod Stoicorum proprium dogma est; quodita Cicero in II. de Natura deorum ex sententia Stoicorum Pantheum addubitate narrat, ne ad extremum omnis mundus ignifceret. Aldob. 482 Ἀλλὰ καὶ σώματα εἶναι τὰς ἀρχὰς, &c.] Lege sic totum istum locum, ἀλλὰ καὶ σώματα εἶναι (nempe τὰ στοιχεῖα) τὰς δ' ἀρχὰς ἀσπέρτους καὶ ἀμύρτους. desiderari vocem ἰσποῦντος, & per se clarum, & ex Suida etiam probari potest. If. Casaub.

τας αρχας και αμορφως. τα δε, μεμορφω-
135 εθαι. * σωμα δ' εστι (Φησιν Απολλοδωρος εν
τη Φυσικη) το τριχη διαστατον, εις μηκος, εις
πλατος, εις βαθος. τουτο δε και στερεον σωμα
καλεϊται. επιφανεια δ' εστι σωματος περας, η
το μηκος και πλατος μονον εχον, βαθος δε ου-
ταυτην δε Πισειδανιος εν τριτω Περι μετεωρων,
και κατ' επινοιαν και καθ' υποστασιν απολειπει
γραμμη δ' εστιν επιφανειας περας, η μηκος α-
πλατες, η τε μηκος μονον εχον. στιγμα δ' εστι
γραμμης περας, ητις εστι σημειον ελαχιστον.
449 εν τε ειναι θεον και τον, και ειμαρμενην και
Δια, πολλαις τε ετεραις ονομασιαις προσονομα-
136 ζεσθαι. * κατ' αρχας μεν ον καθ' αυτον οντα,
τρεπει την πασαν ουσιαν δι' αερος εις υδαρ και
ωσπερ εν τη γυνη το σπερμα περιεχεται. ουτω
και τουτον σπερματικον λεγον οντα του κοσμου,
τοιουδε υπολειπεσθαι εν τω υγρω, ευεργον αυτω
ποιουοντα την υλην προς την τον εζηε γενεσιν. ει-
τα απογενων πρωτον τα τεσσαρα στοιχεια,
πυρ, υδαρ, αερα, γην. λεγει δε περι αυτων
Ζηνων τε εν τω Περι του ελου, και Χρυσιπι-
πος εν τη πρωτη των Φυσικων, και Αρχεδημος
εν τινι Περι στοιχειων. 485 εστι δε στοιχειον, εζ
ου πρωτον γινεται τα γινόμενα, και εις ο εσχα-
137 των αναλυεται. * 486 τα δη τετταρα στοιχεια ει-

Τρατερα initia et corpora esse, et formarum exper-
tia. Quis non videat locum esse corruptum, & pro
corporum legendum esse incorporea, sive corporis ex-
peritia, quod quidem additione unius, a, literae fit,
h. Graece pro σωμα legamus σώματα. Nam ut
nunc legunt, etiam in codice Farnesiano manu scri-
pto, sententia falsa est. Initia enim apud Stoicos si-
Deus & materia sunt, quemadmodum supra dictum
est, corpora esse non possunt: si quidem & Deus est
separatus ab omni corpore, & materia caret omni
qualitate, quae sine corpore nulla esse potest. Aldob.
485 Σώματα. In quibusdam scriptum est ἀόματα.
Heur. Steph.
484 Deum, et mentem, et fatum, et remem, u-
niqui alique idem esse uideant. De Deo, mente, &
Iove, manifesta res est, & quidem sic, ut testimo-
nium non oporteat. Deum autem & fatum idem
esse apud Stoicos, ostendit Cicero primo libro de
Nat. deorum: apud quem Velleius Chryssippi senten-
tiam de natura deorum explicans, ita loquitur. idem-
que eorum legem perpetua & aeterna vim, quae quae dicitur

formia; haec verò, formata. * Corpus au-
tem est (sicut Apollodorus inquit in Phy-
sica) quod fecerit in tria, in longitudinem,
latitudinem, et altitudinem. Id autem et
solidum corpus appellatur. Porro superficies
est corporis extremum; seu longitu-
dinem solum habens, ac latitudinem, sed
carens altitudine. Hanc autem Posidonius
in tertio De meteoris, et secundum intel-
ligentiam, et secundum subtilitatem reli-
quunt. Linea superficies extremum est;
sive longitudo absque latitudine; sive so-
lam habens longitudinem. Punctum au-
tem est lineae extremum, notaque minima.
Unum quoque Deum esse et mentem, et
fatum, et Iovem, multisque aliis appel-
lari nominibus. * Principio igitur illum
cum esset apud se, substantiam omnem per
aërem in aquam convertit. Et quemad-
modum in fetu semen continetur, ita et
hunc, cum seminalis ratio mundi fit, ean-
dem in humore reliquisse, quod materiam
ad universam deinceps generationem bona
operatione vegetet. Tum genuisse primum
elementa quatuor, ignem, aquam, aë-
rem, terram. Differit ista Zeno in libro
De universo. Chryssippique in primo Phy-
sicorum, et Archedemus in quodam De ele-
mentis. Est autem elementum ex quo
primo prodeunt quae sunt, et in quod ex-
tremum resolvuntur. * Esse autem quatuor 137

vita & magistra officiorum sit, remem dicit esse, cau-
demque fatalem necessitatem appellat, sempiternam
terram futurarum veritatem. Aldob.
485 Est autem elementum id, ex quo primo gene-
rantur ca, quae generantur, & in quod ultimum inter-
venit. Quae definitio magis videtur nitris, Deo scilicet
& materie, quam elementis congruere. Si enim
ex initis elementa procreata sunt, non ergo ex eis
primis generantur ea, quae generantur, sed prima ex
materia, & Deo, deinde ea elementis: nisi si confu-
se elementum locavit, post quod intumescit, quemadmo-
dum Aristoteles quoque in 11. libro Metaphys. ita scri-
bens. Δι' οτι φησιν αρχη, και το στοιχειον. Non
quod elementum idem proprie fit quod est in-
tum, sed quod utriusque commune sit, primum
esse. Idem.
486 A materiam quidem, naturam omni qualitate
carentem, quatuor elementis simul constare. Quod
etiam Aristoteles haud negat, qui elementorum for-
mas primas esse arbitrat, quibus materia iustro-
metur. Idem.

elementa simul sine qualitate substantiam,
materiam. Esse autem ignem calidum; a-
quam, liquidam; aërem, frigidum; ter-
ramque aridam. Quietiam insuper in aë-
re inesse eandem partem. Summo enim in
loco ignem esse quem aethera appellant.
In quo primum immobilem aëtherum or-
bem esse natum; deinde errantium; post
hunc, aëra; tum aquam; extremam au-
tem omnium subidere terram, quae media
omnium sit. Mundum verò tripliciter di-
cunt; ipsamque Deum, qui omni sub-
stantiae proprias qualitates formaverit, qui
et incorruptibilis, et ingenitus sit; opi-
ferum tanti operis ac ornamenti, per tem-
porum certos circuitus, in seipsum omnem
substantiam consumens, ac eam rursus ex
seipso gignens. * Ipsumque ornatum astro-
rum mundum esse dicunt. et tertium, qui
sit ex utriusque compositus. Est autem
mundus proprie qualitas univérse substan-
tiae; sive (ut ait Posidonius in Meteoris

και εμου την απου ουσιαν την υλην. ειναι δε το
μεν πυρ, το θερμον. το δε υδαρ, το υγρον. τον
τε αερα, το ψυχρον. και την γην, το ξηρον
481 ου μην αλλα και επι εν τω αερι ειναι το αυτο
μερος. ανατατο μεν ον ειναι το πυρ, εν δι αι-
θερα καλεισθαι, 485 εν α πρώτην την των απλα-
των σφαιραν γενασθαι, ειτα την των πλανωμε-
νων. μεθ ην τον αερα. ειτα το υδαρ. υποστα-
θμην δε παντων την γην, μεσην απαντων οσαν.
486 λεγουσι δε κοσμον τριχως. αυτον τε τον θεον,
490 τον εκ της απασης ουσιας ιδιος 491 ποιον, δε
δη αφαρτος εστι και αγεννητος, δημιουργος ον
της διακοσμησεως, κατὰ χρονον πιας περι-
δου, αναλικαν εις εαυτον την απασαν ουσιαν,
και παλιν εζ εαυτου γενων. * και αυτην δε την 138
διακοσμησιν των αστερων, κοσμον ειναι λεγουσι
και τριτον, το συνεστηκος εζ αμφων. 492 και ε-
στι κοσμος ο ιδιος ποιδς της των ελων ουσιας, η
493 ως Φησι Ποσειδανιος εν τη μετεωρολογικη

487 Sed tamen adhuc in aëre eandem inesse partem;
Et quidem ultimum esse ignem, quem etiam aethera
appellari, &c.] Videtur dicere aërem in duas divi-
sum esse partes, quarum altera vocetur aër, altera i-
genis nomen, qui alio quoque nomine aether ap-
pellatur. Quod idem legitur apud Ciceroem in II. de
Nat. deorum sub persona Lucili Balbi, Stoicorum par-
tes defendentis, his verbis. vestas ultimus, & domici-
lius nobis altissimus, omnia cingens & cœcœ calis
complexus, qui idem aether vocatur. & in eodem libro
paulo post. quem complexa summa pars calis, quae aether
dicitur, & ipsum recipit aërem tenuem, & nulla ad-
missione concretum. Aldob.
488 In quo primo siderum inerrantium globum esse
generatum, deinde errantium.] Sic etiam Cicero loco
supra citato, cum de aetheris regione dixisset, adje-
cit: in quo cum admirabilitate maxima ignea forma
curfus ordinatus definit, ex quibus sol, &c. ignea
forma, sidera ipsa errantia appellans, quas in aetheris
regione locavit, post quae, stellae collocavit inerran-
tes. Nam cum de sole, ac luna, ceterisque stel-
lis, quas vagas appellavit, nonnulla dixisset, addidit.
sequitur stellarum inerrantium maxima multitudo.
Sed melius Laërtius, qui primo stellae posuit inerran-
tes, deinde vagas. Si quis autem ea, quae apud Ciceroem
in II. de Nat. deorum libro, de mundi doctrina con-
tingunt, scripta leguntur, conferat cum his, quae hoc
loco Laërtius eadem de re tradit, videbit. Lucili Bal-
bi, qui in eo libro, ut dixi, Stoicorum sententias
necur, orationem, valde cum Laërtii doctrina con-
gruere. Idem.

489 Mundum autem tripliciter appellat. usque ad,
est autem mundus.] In quo ab Aristotele dissentire non
videtur, qui & ipse cœlum tripliciter accipere exhi-
bitur, ut est apud Simplicium in principio commen-
tarii in libros Aristotelis de cœlo. Quamquam enim
cœlum, & mundus ex his, quae Simplicius in eo loco
notat, idem omnino non sint apud Aristotelem, ta-
men ex sententia Alexandri Aphrodisiensis, quem
ibi citat Simplicius, cœlum pro mundo etiam apud
Aristotelem accipitur. Solet enim Aristoteles cœlum
appellare tum orbem illum, in quo sunt alia inerran-
tia; quem etiam extremum cœlum appellat; tum om-
nia cœlestia corpora, quae in orbem moventur, tum
mundum ipsum universum. Ergo, nisi quod Deum
pro mundo accipit, ceteroquin Stoici in hac re ab
Aristotele non dissentiant. Idem.
490 Το εκ της απασης ουσιας ποιον. Legit ut invenit
in Suida, τον απασης ουσιας ιδιοποιον. II. Calaub.
491 Παιον] Γρ. ιδιος ποιον. H. Steph.
492 Αμφω] Ambrosius quoque in suo codice invenerat.
Abell in Basil. & Steph.
493 Και εστι κοσμος ο ιδιος ποιδς της των ελων ουσιας.
In Suida legitur, ο ιδιοποιος της των ελων ουσιας. At
Ambrosius παυτες legit. proflis male. II. Calaub.
493 Ut ait Posidonius in elementis earum veritas,
quae in sublimi regione generantur.] Qui liber in nu-
mero librorum Aristotelis falsa inscriptione legitur,
post ejusdem libros των μετεωρολογικων, infra cœ-
lum, qui vel ex ipso scribendi genere intelligere po-
tuerunt, cum librum Aristotelis non esse. Aldob.

σταχειώσει 494 σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τούτοις Φύσεων 495 ἢ σύστημα ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἔνεκα τούτων γενομένων οὐρανοῦ δὲ ἐστὶν ἡ ἐσχάτη περιφέρεια, ἢ ἡ πᾶν ἴδραται τὸ θεῖον. 496 τὸν δὴ κόσμον οἰκίσθαι κατὰ νοῦν καὶ πρόνοιαν, καθά Φησι Χρῆσσιππος ἐν τοῖς Περί προνοίας, καὶ Ποσειδώνιος ἐν τρισκαιδεκάτῳ Περί θεῶν, εἰς ἅπαν αὐτοῦ μέρος διήκοντος τοῦ νοῦ, καθάπερ ἐφ' ἡμῶν τῆς ψυχῆς. ἀλλ' ἦδη δὲ ἂν μὲν μάλλον, δὲ ἂν δὲ ἦτον. 497 δὲ ἂν μὲν γὰρ ὡς ἔχει κατὰ φύσιν, ὡς δὲ τῶν ἰσταν καὶ τῶν νεύρων. δὲ ἂν δὲ ὡς νοῦς, ὡς δὲ τῶν ἡγεμονικῶν. οὗτα δὲ καὶ τὸν ὅλον κόσμον ζῶον ὄντα καὶ ἐμψυχον καὶ λογικόν, 498 ἔχειν ἡγεμονικὸν μὲν τὸν αἴθερα, καθά Φησι Ἀντίπατρος ὁ Τύριος ἐν τῷ ὄγδω Περί κόσμου. Χρῆσσιππος δὲ ἐν τῷ πρώτῳ Περί προνοίας, καὶ Ποσειδώνιος ἐν τῷ Περί θεῶν, τὸν οὐρανὸν Φασὶ τὸ ἡγεμονικὸν τοῦ κόσμου. 499 Κλεάνθης δὲ, τὸν ἥλιον. ὁ μὲν τοι Χρῆσσιππος, διαφωρότερον πάλιν, 500 τὸ καθαρώτερον τοῦ αἴθερος ἐν ταύτῃ· ὁ καὶ πρώτων θεῶν λέγουσιν αἰσθητικῶς ὡς περ κατωρηκέναι διὰ τῶν ἐν ἀέρι, καὶ διὰ τῶν ζῶων ἀπάντων καὶ Φυ-

494 Id quod ex celo, terraque. Et naturis his, que in eis sunt, consistat. Græca verba his nostris Latinis respondenda apud Laërtium sunt hæc. σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τούτοις Φύσεων. que eadem in eo libro, qui Aristotelis falso adscriptus de mundo inscribitur, leguntur paulo post principium. κόσμος μὲν οὐ ἴσται σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τούτοις περιζωμένων Φύσεων. Ut dubitandum nullo modo esse videatur, cum librum non esse Aristotelis, sed Posidonii Stoici, quod etiam alio loco clarius ostendimus paulo post. Idem. 495 ἢ σύστημα ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Sic rectè, itaque apud Stobæum quoque legitur. male in Suida, ἐκ ζῴων καὶ ἀνθρ. II. Casaub. 496 Mundum ipsum mente, ac providentia administrari. Quod à Stoicis, ut est apud Ciceroem II. libro de Nat. deorum, præfixe dicebatur. Cum enim agebant providentiam mundum administrantem, illud scilicet decar, Deorum. Qua de re habes Ciceroem II. libro de Nat. deorum copiosissime differentem sub Balbiperfona, Stoicorum partes defendentis, idque ex eo loco, cuius est initium. proximum est, ne docent Deorum providentiam mundum administrari. Aldob. 497 δὲ ἂν μὲν γὰρ ὡς ἔχει κατὰ φύσιν. Alibi nos,

præceptis) qui constat ex celo et terra, atque è naturis que in his sunt: sive, qui constat ex diis et hominibus, eisque rebus, que horum gratia conditæ sunt. Cælum autem est extrema circumferentia, in qua divinum omne fixum ac locatum est. Mundum quoque administrari secundum mentem ac providentiam, ut Chrysippus ait in libro De providentia, et Posidonius in XIII. De diis, mente per omnes illius partes pertingente, sicut et in nostra anima contingit, sed per has magis, per alias minus. Per qualem enim, veluti habitus contigit, ut per ossa, ac nervos: per alias, veluti mens, ut per principale. Sic igitur et mundum totum, qui animal est, et animatus, ac rationalis, habere principale suum æthera, ut ait Antipater Tyrius in octavo De mundo. Chrysippus autem in primo De providentia, et Posidonius in libro De diis, cælum ajunt principale esse mundi; Cleanthes verò, solem. Chrysippus autem rursus à se dissidens in eodem, purissimum dixit ac liquidissimum æthera, quem etiam primum asserunt esse Deum sensibiliber, et veluti insusum per ea que sunt in aère, ac per cunctas animantes et plantas: per terram autem ipsam,

in Antoninum Notis, de vera verbi hujus ἔξως notionē: que non hic repetenda duximus. Met. Cal. 498 ἢ σύστημα ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Et id quidem jure. Nam cum apud Stoicos ardet Deus sit, ut est apud Ciceroem in primo libro de Nat. deorum, qui Zenonem, & alios quosdam Stoicos hujus opinionis auctores nominat, fieri non potest, quin mundi principatus ad ipsum non perveniat deum. Aldob. 499 Cleanthes Joem. Cicero quidem in I. de Natura deorum, Cleanthem à tris divinitatem turbulit ait, idque in his libris, quos scripsit contra voluptatem. Idem. 500 Purissimum ætheris partem esse vult, quam etiam primum Deum ajunt per ea, ulque ad, mundum pertinere. Cicero in I. de Nat. deorum hoc idem, aut certe non valde diversum de Chrysippo videtur agnoscere his verbis. ἀκαθάρτου ἀίθερος ἔστιν ἡμεῖς, quem homines γενεῶν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἡμεῖς καὶ περ μακρὰ νομίζομεν. Quod confirmat etiam Plutarchus libro I. de Placitis philof. cap. 7, non ille quidem ut hujus opinionis auctorem nominet Chrysippum, sed ut Stoicorum sententiam esse assermet. Verba Plutarchi sunt in fine illius septimi capitis. Idem.

140 secundum habitum. *Unum esse mundum et hunc finitum, globosaque figura. Namque ad motum esse hujusmodi orbem aptillimum, ut ait Posidonius in quindicesimo De ratione physica, et Antipater in libro De mundo. Extra ipsum autem circumfusulum esse vacuum immensum; quod sit incorporeum. Incorporeum autem id esse, quod à corporibus contineri queat, non autem contineatur. Porro nihil in mundo esse vacuum, sed inter se mirabili esse mutata devinctum. Id enim cogere celestium ad terrena concordiam et congruentiam. De vacuo autem disserit Chrysippus in libro De inani; et in primo Naturalium artium, et Apollodorus in physica, Apollodorus item, et Posidonius in secundo De naturalibus libro. *Esse autem incorpoream hæc similia. Tempus præterea esse incorporeum, quod intervallum sit mundi motus. Hujus præteritum quidem et futurum, esse infinita; præter-

τῶν. 501 διὰ δὲ τῆς γῆς αὐτῆς, καθ' ἑξῆς. ἴνα 140 τὸν κόσμον εἶναι, καὶ τούτον πεπερασμένον, σχῆμα ἔχοντα σφαιροειδές. 502 πρὸς γὰρ τὴν κίνησιν ἀρριδιώτατον τὸ τούτου· καθά Φησι Ποσειδώνιος ἐν ἰετῷ Φυσικῷ λόγῳ, καὶ οἱ περὶ Ἀντίπατρον ἐν τοῖς Περί κόσμου. 503 ἔξωθεν δὲ αὐτοῦ περιεχόμενον εἶναι τὸ κενὸν ἀπειρον· ἔπερ ἀσώματων εἶναι. ἀσώματων δὲ 504 τὸ ὄν τε κατέχεσθαι ὑπὸ σωμάτων οὐ κατεχομένου. 505 ἐν δὲ τῷ κόσμῳ μηδὲν εἶναι κενόν, ἀλλ' ἠνάσθαι αὐτὸν τούτο γὰρ ἀναγκάζειν τὴν τῶν οὐρανίων πρὸς τὰ ἐπιγεία σύμπασιαν καὶ συντονίαν· (Φησὶ δὲ περὶ τοῦ κενοῦ Χρῆσσιππος μὲν ἐν τῷ Περί κενοῦ, καὶ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Φυσικῶν τεχνῶν, καὶ Ἀπολλοδόρω Λοφάνῃ ἐν τῇ Φυσικῇ, καὶ Ἀπολλοδώρως, καὶ Ποσειδώνιος ἐν δευτέρῳ τοῦ Φυσικῷ λόγῳ.) 506 εἶναι δὲ καὶ ταῦτα 507 ἀσώματα, ἕμοια. ἐπὶ δὲ καὶ τὸν χρόνον ἀσώματων, διάστημα ὄντα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως. 508 τούτου δὲ τὸν μὲν παρεχόμενα καὶ τὸν μέλλοντα, ἀπείρους. 509 τὸν δὲ

501 Mundum unum esse asserunt. eoque finitum, Et forma prædictam rotundam. Plutarchus primo libro de Placitis philof. cap. 5, οἱ μὲν, inquit, ἀπὸ τοῦ ἴνα κόσμος σφαιροειδής, & II. libro cap. 2, οἱ μὲν Στωικοὶ σφαιροειδῆ τὸν κόσμον, ἀλλὰ δὲ κοινῶς, οἱ δὲ ὀρθῶς. Quod etiam confirmari poterat ex aliis aliorum scriptorum locis, nisi notius esset, quam ut longiori oratione indigeret. Idem. 502 Hæc enim est omnium formatum ad motum aptissima. Qua quidem Plato negat ullam pulchriorem reperiri posse, ut est apud Ciceroem in I. libro de Nat. deorum. Idem. 503 Extra ipsum, inane infinitum circumfusum esse. Plutarchus II. libro de Placitis philof. cap. 1, οἱ Στωικοὶ, inquit, διεφθισὶ τὸ πᾶν καὶ τὸ ἴδιον. πᾶν μὲν γὰρ εἶναι τὸ σὺν κινήσει ἀπειρον· ὅλας δὲ χωρὶς τοῦ κενοῦ τὸν κόσμον, ὡς τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ ἴδιον, καὶ τὸν κόσμον. Ex quibus verbis apparet, Stoicos extra mundum inane infinitum collocasse. Rufius eodem libro cap. 9, οἱ μὲν, inquit, ἀπὸ Πυθαγόρου ἔτιος εἶναι τοῦ κόσμου κενόν, εἰ δὲ ἀσώματ' οὐ κόσμος καὶ ἔξω, οἱ δὲ Στωικοὶ εἰς τὸ πᾶν τὸν κόσμον ἐκάλουν τὸ ἀπειρον. Præterea in libro de Commun. notionibus contra Stoicos hoc idem adhuc clarius. κενὸν γὰρ ἀπειρον ἔστιν τὸ κόσμον περιέχον, οὗτις αὐτὸν τὸ πᾶν, οὗτις ἀσώματων εἶναι λέγουσιν. Idem. 504 Τὸ ὄν τε κατέχεσθαι ὑπὸ σωμ. In quibusdam, τὸ αὐτὸ κατεχόμενον ὑπὸ σωμάτων, οὐ κατεχόμενον. 505 In mundo vero nihil esse inane, sed ipsum quædam maxime inane esse. Si enim in mundo esset inane

corporibus interjectum, quod Pythagorici opinabantur, mundus non esset unus. Inane enim corporibus interjectum impedimento esset, quominus ex multis corporibus unus mundus esset posset. Quamobrem Stoici inane in mundo nullum esse agebant, extra mundum concedebant. Philoponus in commentariis in libros Physic. libro 4, cap. de inani. Aldob. 506 Corporibus autem extra illud vocant, quod corporibus contineri potest, cum tamen non contineantur. Que quidem inanis, seu definitio verba descriptio eadem est apud Aristotelem libro IV. Physic. cap. 6, his verbis. αὐτὸ γὰρ εἶναι τὸ καὶ ἀργῶν τὸ κενὸν εἶναι οἱ λέγουσιν. διὰ δὲ πᾶσι μὲν εἶναι, ἴνα ὄν τὸν ἄγκυ, οὐ δικαίον ἴτεν. ἴνα δὲ σταθῆ, κενόν. Idem. 507 Ἀσώματα, ἕμοια. Scriptum est in nonnullis, ἀσώματων ἕμοια. H. Steph. 508 Præterea tempus incorporeum esse, si quidem inanis modus finitum est. Quod Stoici videntur à Platone accepisse, qui, ut est apud Plutarchum libro I. de Placitis philof. cap. 21, tempus agebat esse, ἀσώματος εἶναι κενόν, ἢ διάστημα τῆς τοῦ χρόνου κινήσεως. Aristoteles autem libro IV. Physic. cap. 10, tempus esse ἀσώματ' οὐκ κενόν κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὄντως, definitione, sive descriptione, ut videt, à Platoni sententia haud valde aliena. Aldob. 509 Hujus præteritum quidem & consequentia infinita, instantia vero finita sunt. Hoc autem eo eam causam, quia plerique Stoicorum tempus ipsum, quod motum cæli esse agebant, ingentium quoque

ἀνοστῶτα, πεπερασμένον. ¹⁴¹ ἀρίσται δὲ αὐτοῖς
καὶ Φθαρτὸν εἶναι τὸν κόσμον. ¹⁴² αἴτε γεννητὸν
τῷ λόγῳ τῶν δι' αἰσθήσεως νοουμένων, οὔτε τὰ
μέρη Φθαρτὰ ἴσται καὶ τὸ ὅλον. τὰ δὲ μέρη τοῦ
κόσμου Φθαρτὰ. (εἰς ἀλλήλα γὰρ μεταβάλλου-
σιν) Φθαρτὸς ἀρα ὁ κόσμος. καὶ εἴ τι ἐπιδεκτι-
κὸν ἴσται τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς, Φθαρτὸν
ἴσται. καὶ ὁ κόσμος δὲ ἐξαιρουμένους γὰρ καὶ ἐξ-
142 υδάτουται. * ¹⁴³ γίνεσθαι δὲ τὸν κόσμον, ¹⁴⁴ ὅταν
ἐκ πυρὸς ἢ οὐσίας τραπῆ δι' αἰέρος εἰς ¹⁴⁵ ὑγρότητα,
εἴτα τὸ παχυμερές αὐτοῦ συστάν ἀποτελεσθῆ
γῆ, τὸ δὲ λεπτομερές ἐξαιρουθῆ, καὶ τοῦτ' ἐπι-
πλέον λεπτυνθῆν πῦρ ἀπογενήσῃ· εἴτα κατὰ μί-
ξιν ἐκ τούτων, φυτὰ τε, καὶ ζῷα, καὶ τὰ ἄλ-

esse putabant. In qua opinione fuerant fere omnes, qui de tempore scripserunt. quemadmodum est apud Aristotelem in II. libro Physic. uno Platone excepto.

¹⁴¹ Placet ipsi quoque mundum esse mortale. Quod Balbus Stoicus apud Ciceroem in II. de Nat. deorum inuere videtur his verbis: Talis igitur mens mundi cum sit, hac potissimum providit. Et in his maximis est securitas, primum ut mundus quam arripserimus sit ad perpetuandum. Mundum enim Stoici, ut animam, non aeternum esse, sed diuissime permanere putabant. Simplicius in commentario, quem scripsit in quartor Aristotelis libros de caelo, libro I. cap. 9. Stoicos in eadem fuisse opinione ait, in qua Heraclitus fuit, ut mundum concepto ardore aliquando exardescere asserunt, aliquando eodem ardore rursus constitutum generari. ejus verba sunt. καὶ ἡ ἐρίκλειτος δὲ ποτὶ μὴν ἰσχυρτατάτη φησι τὸν κόσμον, ποτὶ δὲ ἐκ πυρὸς οὐδὲν εὐσταθεῖται. ταῦτα δὲ τῆς ἀεὶ ἔχου ὕψους ἰσχυρτατὸν οὐ Στωϊκοί. Quod Cicero quoque scriptum reliquit II. de Nat. deorum his verbis. Ex quo eventurum nosse putant id, de quo Panætium adhibuit dicentem, ut ad extinguentur omnes mundus igne succret, cum humore consumpto, neque tercia ali possit, neque remaneat aer, cuius ortus, aera omni exhausta, esse non possit: ita reliquum nihil prater ignem: à quo nihil generari potest, ac deo, renouatio mundi fiet, atque idem ornatu renouetur. Idem.

¹⁴² Αἴτε γινώσκον τῷ λόγῳ τῶν δι' αἰσθήσεως νοουμ.] Id est: Placet illis mundum aliquando perituum, ut quoniam genus esse eo argumento concludant, quia sensu percipiunt: & cuius partes corruptioni sunt obnoxiae, etiam totum corpus esse. Ita capienda sunt hic illa verba, τῷ λόγῳ: id est: argumento: quod quod non intellexerunt, mira commenti sunt. Aldob. Calaub.

¹⁴³ Porro mundum ipsum tum a se generari, usque ad, sed de ortu.] Quod quidem dogma, ut videt, his

autem, finitum. Placet autem eis et corruptibilem esse mundum, quippe genitum eorum ratione quae per sensus intelliguntur: cuius et partes sunt corruptibiles, et totum. Partes autem mundi corruptibiles sunt: (in se enim invicem mutantur) Est igitur corruptibilis mundus. Ac quicquid mutari in deterius potest, corruptibile est: mundus autem hic mutationi et corruptioni obnoxius est. Namque et siccatur penitus, et penitus in humorem soluitur. * Mundum verò fieri, cum ex igne substantia per aërem versa in humorem fuerit, deinde crallior ipsius pars consistens effecta fuerit terra, porro subtilior in aërem efferat, eademque magis ac magis extenuata in ignem evaserit. Tum ex his permixtis exortas esse plantas, et animantes, et alia

verbis Ciceronis continetur, quae proxime à me allata sunt. Aldob.

¹⁴⁴ Ὅταν ἐκ πυρὸς ἢ οὐσίας τραπῆ δι' αἰέρος εἰς ὑγρότητα.] Multis hoc argumentum consilare probet: quo etiam, ex Numenio philosopho fumens, apta verba Moëtis (παρὰ τὸν ἴψην nuncupat) ἱερθεῖσθαι ἐκείνου τοῦ ὕψους ἀπὸ πυρὸς: ὀριστικῶν Dei, &c. Pergit autem Porphyrius (hoc nos in lecloris gratiam, cui scriptoris tam eruditio lectio non ingrata:) Ἐργητος ob hanc causam omnes διαιρέσεις non ἰσχυρτατάτη ἰσχυρτατῆ ἵσται. Ita enim, etiam in Rom. editione, legitur. Sed quo, quæto, sensu? Nam per διαιρέσεις, τὰς ἐκ γίνεσθαι κατιόντας ψυχῆς, ἀπομὴ γενετήσεως, id est, ἡνωματι corporis appetentes, Ἐργητος intellexit, satis docet hoc ipso loco Porphyrius, & iterum non multis interpretibus, ubi γινώσκοντα διαιρέσεις nuncupat. An Sol igitur in istorum numero, qui maximus ipse Deus semper habitus, & rerum quoque compositioe constant, genitilis origo? Id enim sequentia, ἐκ τῶν ἰδίων γινώσκοντα τῶν ψυχῆς, &c. placet dicent: in quibus vertendis vir doctus, à verborum Græcorum sententia longius recedit, & ipse quid velit, lectori divinandum reliquit: quæ nos fortasse alibi pluribus expendimus. Idem certe paullo post ἄμμι, compagne, magno errore; ut postea docebinus, opportuno loco. Ceterum de humore, & calorē (vel vaporem), ut olim loquebantur: ad generationem consultu, trita fatis observatio. Ovidius eleganter:

Quippe ubi temperiem sempere humorque calorque
Conspiciunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cuiusque sit ignis aqua ruget: vapor humidus omnes
Res creant, & aëtheri conceditur fœtus artem est.
Mer. Calaub.

¹⁴⁵ Ὑγρότητα.] Basil. & Stephani editiones, ὑγρῶν.

genera. De generatione igitur et corruptione mundi, et Zenon in libro qui De toto inscribitur, disputat, et Chrysiippus In primo phisycorum, et Posidonius in I. De mundo, Cleantes item, et Antipater in X. De mundo. Porro Panætius incorruptibilem asseruit mundum. Quod autem sit animal mundus, et rationale, et animatum, et intelligibile, et Chrysiippus in primo De providentia differit, et Apollodorus in Physica, et Posidonius. * Sic autem animal esse, quod sit substantia animata sensibilibus. Animal enim eo quod non sit animal præstantius est. Nihil autem mundo præstantius est. Est ergo animal mundus. Porro animatum esse inde manifestum est, quod anima nostra inde avulsa sit. Boëthius autem ait non esse animal mundum. Unum autem esse, et Zeno in libro De toto, et Chrysiippus, et Apollodorus in Physica, et Posidonius in primo Naturalis sermonis tradunt. Universum autem dicitur, (ut ait Apollodorus) cum mundum, tum secundum alterum modum id quod ex mundo, et exteriori vacuo consistat. Mundus igitur finitus est; sed infinite, infinitum. * Ceterum sidera, illa quæ fixa sunt cum caelo toto unâ circumferri, errantia verò propriis motibus agi. Porro

λα γίνῃ. περὶ δὲ οὐ τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς τοῦ κόσμου φησι Ζήνων μὲν ἐν τῷ Περί ὅλου, Χρυσίππος δὲ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Φυσικῶν, καὶ Ποσειδώνιος ἐν ᾧ Περί κόσμου, καὶ Κλεάνθης, καὶ Ἀντιπάτρως ἐν τῷ ἰ Περί κόσμου. Παναίτιος δὲ ᾧ Φθαρτὸν ἀπεφίνατο τὸν κόσμον. ¹⁴³ ὅτι δὲ καὶ ζῶν ὁ κόσμος, καὶ λογικὸν, καὶ ἐμψυχον, καὶ νοερὸν, καὶ Χρυσίππος φησὶ ἐν ᾧ Περί προνοίας, καὶ Ἀπολλοδώρος φησὶ ἐν τῇ Φυσικῇ, καὶ Ποσειδώνιος. * ζῶν μὲν οὕτως ὄντα, οὐσίαν ¹⁴⁴ ἐμψυχον αἰσθητικὴν. ¹⁴⁵ τὸ γὰρ ζῶν τοῦ μὴ ζῶου κρείττον οὐδὲν δὲ τοῦ κόσμου κρείττον ζῶον ἀρα ὁ κόσμος. ἐμψυχον δὲ, αἷς ὄθλον ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐκείθεν οὕτως ἀποσπάσματος. Βοηθὸς δὲ φησὶ οὐκ εἶναι ζῶον τὸν κόσμον. ¹⁴⁶ ὅτι τὸ εἶς ἐστὶ, Ζήνων φησὶ ἐν τῷ Περί τοῦ ὅλου, καὶ Χρυσίππος, καὶ Ἀπολλοδώρος ἐν τῇ Φυσικῇ, καὶ Ποσειδώνιος ἐν ᾧ τοῦ Φυσικῶ λόγου. ¹⁴⁷ τὸ δὲ πᾶν λέγεται (αἷς φησὶ Ἀπολλοδώρος) ὅ, τὸ κόσμος, καὶ καθ' ἕτερον τρόπον τὸ ἐκ τοῦ κόσμου, καὶ τοῦ ἐξ ὧθεν κενού, συστήματα. ἄ μὲν οὐν κόσμος πεπερασμένους ἐστὶ τὸ δὲ κενόν, ἀπειρον. * ¹⁴⁸ τῶν δὲ ἀστέρων, τὰ μὲν ἀπλανῆ συμπεριφέρεσθαι τῷ ὅλῳ οὐρανῷ, τὰ δὲ πλανώμενα κατ' ἰδίαν κινεῖσθαι κινήσεις. τὸν δὲ ἥλιον λο-

¹⁴¹ Animal esse, & rationis particeps, animatum, atque intelligentem.] Quæ omnia eadem Cicero libro II. de Nat. deorum, in quo Stoicorum à Balbo decreta maxime ponuntur, in mundo esse docet his verbis. nec dubium, quæ, quod animatum sit, habet, que sensum, & rationem, & mentem, id sit melius, quam id, quod his careat. Ita efficiunt, animantem sensu, menti, rationis mundum esse comprobent. Aldob.

¹⁴² Etenim animal non animal melius est, nihil autem mundo melius: mundus ergo animal est.] Hoc enim modo solèbat Zeno concludere, quemadmodum est apud Ciceroem in III. libro de Nat. deorum, in quo Coira Peripateticis Stoicorum breves & acutas conclusiones quasdam refellit: ex quibus hæc ita ponit. Zeno enim, inquit, ita concludit, quod ratione utitur melius est quàm id, quod ratione non utitur: nihil autem mundo melius: ratione igitur mundus utitur. Idem.

¹⁴³ Atque etiam animam esse mundum tum Zeno ait.] Sic etiam Plutarchus libro I. De placitis philof. cap. 5. ei mèis, inquit, ἀπὸ τῶν πτωχῶν ἰσὰ κόσμου ἀ-

πισφικαντα, ἐκ δὲ καὶ τὸ πᾶν ἴσφαρον εἶναι, καὶ τὸ σωματικὸν. Idem.

¹⁴⁴ Universum autem uno quidem modo mundum, alio modo id, quod ex mundo, & mani extra mundum consistat, appellatur.] Stoici mundum ipsum sine vacuo τὸ ἄλλο appellabant, quod nos univertum diximus, eundem adjuncto vacuo τὸ πᾶν nominabant. Plutarchus libro II. De placitis philof. cap. 1. αὐτοὶ καὶ, inquit, διαφασί τὸ πᾶν καὶ τὸ ἄλλο, πᾶν μὲν γὰρ εἶναι τὸ τῶν ἀστέρων ὅλον ἐκ κομῆς τῶν πτωχῶν, οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι τὸ πᾶν, καὶ τὸν κόσμον. Idem.

¹⁴⁵ Astra vero inerrantia unâ cum universò caelo circumvolvunt.] Quod tamen sic intelligendum puto, ut ultra ideo cum universo caelo circumvolvi dicantur, quoniam eundem ab ortu ad occasum cursum conficiant, non quia caelo inherant, ut Peripatetici sentiunt. Nam sicut est apud Ciceroem libro II. de Nat. deorum, ex Stoicorum sententia, stellæ ipse inerrantes habent suam sphaeram ab æthere conjunctione secretam, & liberam. Idem.

εἶτα διαμετρήστων ἡλίον, τότε ἐκλείπει. 336 κινεῖται δὲ τὸ πλάτος αὐτῆς κατὰ τὸν διὰ μέσων ἐν χηλαῖς, καὶ σκορπίω, καὶ κριῶ, καὶ ταύρω, 147 ὡς οἱ περὶ τὸν Ποσειδώνιον. * 337 θεὸν δὲ, εἶναι ζωὸν ἀθάνατον, λογικόν, τέλειον, ἢ νεοτέρον ἐν εὐδαιμονίᾳ, κακοῦ παντὸς ἀνεπίδεκτον, προνοητικὸν κόσμου τε καὶ τῶν ἐν κόσμῳ μὴ εἶναι μόνον ἀνθρωπίνους. 338 εἶναι δὲ τὸν μὲν, δημιουργὸν τῶν ὀλων, καὶ ὡσπερ πατέρα πάντων· κινῶν τε, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ τὸ διήκον διὰ πάντων, ὃ πολλὰς προσηγορίας προσονομάζεται κατὰ τὰς δυνάμεις. Δία μὲν γὰρ Φασι, δι' ἐν τὰ πάντα ζῆνα δὲ καλοῦσι, παρ' ὅσον τοῦ ζῆν αἰτίος ἐστιν, ἢ διὰ τοῦ ζῆν κεχώρηκεν. Ἀθηναῖοι δὲ, κατὰ τὴν εἰς ἀθέρα διάτασιν τοῦ ἡγεμονικοῦ αὐτοῦ· Ἡραν δὲ, κατὰ τὴν εἰς ἀέρα· καὶ Ἡφαίστων, κατὰ τὴν εἰς τὸ τεχνικὸν πῦρ· καὶ Ποσειδῶνα, κατὰ τὴν εἰς τὸ ὑγρὸν· καὶ Διμήτραν, κατὰ τὴν εἰς γῆν ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἄλλας προσηγορίας, ἐ- 148 χρέμεται τινὸς οὐκ ἐπιτήδους, ἀπέδωσαν. * οὐσίαν δὲ θεοῦ ζῆνων μὲν Φησι τὸν ὅλον κόσμον, καὶ τὸν οὐρανόν, οὐσίαν δὲ καὶ Χρυσίππος ἐν τῷ 14 Περὶ θεῶν, καὶ Ποσειδῶνιος ἐν πρώτῳ Περὶ θεῶν· καὶ Ἀντίπατρος ἐν ζ' Περὶ κόσμου, ἀερεϊδῆ Φησὶν

335 Deinde Solem ipsum à mediâ linea dimensio fuerit. Græce, ἡττα διαμετρήστων τῶν ὀλων. ita scilicet, ut mediâ linea uniusque orbis, Solis scilicet ac Lunæ, se ipsas muno dimendantur. Nos supra in vita Platonis c. 96. a. docuimus, Ciceronem, quæ Græci diametrum vocant, mediâ lineam appellare solere, quod etiam hoc loco in experimento verbo secuti sumus. Aldob.

336 Κοινήται] Romana editio: γίνεσθαι δὲ τὸ πλάτος αὐτῆς κατὰ τῶν διὰ μέσων.

337 Deum animal esse ajunt immortale, usque ad communiter etiam. Quæ quidem eorum erat ac Dei naturam explicandam propriâ definitio. Utebantur enim & aliâ communiori, de qua paulo post. Cæterum quæ hoc loco à Laërtio de Deo dicuntur, hæc omnia in c. Balbi feremus invenies, qui est apud Ciceronem in II. de Nat. deorum, ut dubitare non possis, quin hæc ipsa uterque eisdem Stoicorum fontibus hæsit protulerit. Aldob.

338 Communiter etiam, quod per omnia fufum est illius quoque pars est. usque ad, Des vero vim, atque naturam. De hac communiori dei definitione est apud Plutarchum libro I. de placitis philof. cap. 7. his verbis. οἱ Στωϊκοὶ κοινότερον θεῶν ἀποφαινοῦσι

trum se opposuerit, tunc deficit. Movetur autem ejus latitudo circa media in chelis, et scorio, et ariete, et tauro, ut ait Posidonius. * Deum verò esse animal immortale, rationale, perfectum; sive intelligens beatitudine, nullumque malum recipiens, providentia sua mundum, et quæ sunt in mundo administrans omnia. Non tamen inesse illi humanae formæ lineamenta. Cæterum esse opificem immensæ hujus operis, et tanquam patrem omnium; et communiter, et secundum ipsius partem, quæ per omnia pénétrat, eamque multis appellari nominibus ratione viorum. Nanque Græcis διά appellari, quod per ipsum sint omnia. Eandem ζῆνα vocari, quod vitæ omnium sit auctor; sive quod omni viventi insit; Ἡραν autem, quod in æthere dissentiam sit imperium ejus. Ἡραν verò, quod in æthere sit vis ejus. Ἡφαίστων, quod in artificiali igne. Ποσειδῶνα, quod in humore. Διμήτραν, quod in terra. Similiter et appellaciones alias, proprietatem quandam secuti, indiderunt. * Dei verò substantiam, Zeno quidem ait mundum totum, atque coelum. Chrypsippus quoque in undecimo De diis, et Posidonius in primo De diis; et Antipater in septimo De mundo, æris formâ ipsius substantiam

πῶν τεχνικῶν ἰδῶν βαδίζον ἐπὶ γῆν οὐκ ἐπιμαρτυροῦντες πάντας τοὺς σηματοματικούς λόγους, καὶ εἰς ἑκάστη καὶ εἰμαρμένον γίνεσθαι, καὶ πῶν μὲν δίκον δι' ὅλου τοῦ κόσμου, τὰς δὲ προσηγορίας μεταλαμβάνειν δι' ἰδέας τῆς ἰδέας, δι' εἰς κληρονομία παραλαμβάνει, διὸν ἴδι καὶ τὸν κόσμον, καὶ τοὺς ἀέρας, καὶ τὸν γῆν· τὸν δ' ἀνεπάρκτου πῶν ἰδῶν αἰτίου, quorum verborum prima pars, ea in qua Deus à Plutarcho ignis esse dicitur, ita toidem verbis explicata est à Cicerone libro II. de Nat. deorum, ut videatur uterque à Zenone accepisse, ejus ea opinio fuisse dicitur. Verba Ciceronis sunt de natura, non de Deo. sed Deum præferunt communiter sumptum, qui non differt à natura, & naturam Stoici nonnunquam idem accipiunt. Zeno igitur, inquit, ita naturam definit, ut eam dicas esse ignem ἀνεπίδεκτον ἀδύνατον προηδύκετον, hoc est, πῶν τεχνικῶν ἰδῶν βαδίζον ἐπὶ γῆν οὐκ ἐπιμαρτυροῦντες. Eandem vero sententiam, quam hoc loco posuit Laërtius, leges etiam apud Ciceronem libro II. de Nat. deorum c. 40. his verbis. scilicet in his scilicet spiritibus ac veribus. Deus pertinens per naturam communem rei, per terras Ceres, per maria Neptunus, nisi per alia, poterunt intelligi qui quælibet sunt. Idem.

tradunt. Boëthius autem in libro De natura, Dei substantiam fixorum siderum globum dixit. Naturam verò aliquando quidem afferunt, quæ continet mundum, aliquando verò quæ germinare humum facit, nascique super terram omnia. Est autem natura habitus, ex seipso motum accipiens, juxta feminales rationes, efficiensque et continens quæ ex ipsa constant, statutis definitisque temporibus, taliaque faciens, qualia sint ea à quibus 149 secreta fuerit. * Hanc autem et ejus quod conduceret rationem habuisse, et voluptatis, sicut ex hominis officio manifestum est. Fato autem fieri omnia Chrypsippus in libris De fato, et Posidonius in secundo De fato, et Zeno, Boëthius quoque in undecimo De fato tradunt. Est autem fatum con-

339 Boëthius in libris de natura.] De quo est apud Ciceronem libro I. de divin. c. 83. a. Quis igitur, inquit, elicit causas præsentium potest? est iudex Boëthius Stoicum esse conatum. Idem.

340 Dei vero vim atque naturam, usque ad, naturam autem interdum. De Zenonis opinione est apud Ciceronem I. de Nat. deorum his verbis: Zeno autem naturalem legem divinam esse censet. atque hic idem alio loco æthera Deum dicit esse, alius autem libri rationem quandam, per omnem pertinentem naturam, ut divinam esse affectum putat. Idem affectus hoc idem tribuit, tum animi, mensibus, animarumque immutabilibus, quibus verbis videtur confirmari locus hic Laërtii. Qui enim nihil ferè excludit à natura divina, si ejus vim, atque naturam universo mundo, ad cælo constare ait. Atque hoc idem de Chrypsippo licet è Ciceronis verbis eodem libro conjicere. nam de ejus opinione loquens; Ait enim; inquit, vim divinam in ratione esse positam, & universa natura animo atque mente, ipsamque mundum Deum dicit esse. & ejus animi solentem universam: tum ejus ipsius principatum, qui in mente. & ratione versetur, communemque rerum naturam universam, atque omnia continentem. Idem.

341 Est autem natura habitus, qui secundum summum rationem ex se ipso movetur. usque ad, fato autem. Cui quidem Stoicorum definitioni contentantia sunt ea, quæ apud Ciceronem in II. libro de Nat. deorum legitur, in quo Stoicorum partes agit sub Balbi persona. Namque alii, inquit, naturam censent esse vim quandam sine ratione cientem motus in corporibus necessarios: alii autem vim participem rationis, atque ordinis, tanquam viâ progredientem, declarantemque quæ vim, quæque rei causa efficiat, quid sequatur, cuius solentiam nulla ars, nulla manus, nemo opifex consilij possit imitando: seminis enim vim esse tantam, ut ita, quantum sit percipiendum, tamen, si in-

αὐτοῦ τὴν οὐσίαν. 339 Βοηθῆς δὲ ἐν τῇ Περὶ Φύσεως, 340 οὐσίαν θεοῦ τὴν τῶν ἀπλανῶν σφαιρῶν. Φύσιν δὲ, ποτὲ μὲν ἀποφαινοῦνται τὴν συνέχουσαν τὸν κόσμον, ποτὲ δὲ τὴν Φύσιν τὴν ἐπὶ γῆς. 341 ἐστὶ δὲ Φύσις, ἐξ ἧς αὐτῆς κινουμένη κατὰ σπερματικούς λόγους, ἀποτελοῦσά τε καὶ συνέχουσα τὰ ἐξ αὐτῆς ἐν ὀρισμένοις χρόνοις, καὶ ταυτὰ δρῶσα 342 ἀφ' οὗσαν ἀπέκρηθη. * 343 ταύτην δὲ καὶ τοῦ συμφέροντος στο- 149 χάζεσθαι καὶ ἰδόνῃς, 344 ὡς ὄντων ἐκ τῆς τοῦ ἀνθρώπου δημιουργίας. 345 καθ' εἰμαρμένην τὸς Φασι τὰ πάντα γίνεσθαι Χρυσίππος ἐν δευτέρῳ Περὶ εἰμαρμένης, καὶ Ποσειδῶνιος ἐν δευτέρῳ Περὶ εἰμαρμένης, καὶ Ζήνων· Βοηθῆς δὲ ἐν 14 Περὶ εἰμαρμένης. 346 ἐστὶ δὲ εἰμαρμένη αἰτία τῶν

cidit in concipientem comprehendentemque naturam, multumque sit materiam, qua alii augerique possit, ita figurat, atque efficiat in suo quibusque generis, partium ut tantummodo per stirpes alantur suis, partim ut novari etiam, & sentire, & appetere possint. & ex se similia frigiditate. Vides quod breviter Laërtii definitione continetur, hoc idem sulus Ciceronis verbis esse comprehenditum. Idem.

342 ἀφ' οὗσαν] Videtur fuisse, οὐ γίνεσθαι ἀφ' οὗ ἀπικαθῆναι.

343 Ταύτην δὲ καὶ τοῦ συμφέροντος στοχάζεσθαι, ὡς ὄντων] Locus aut corruptus aut mutilus. Apud Suidam sic legitur, ταύτην δὲ τοῦ συμφέροντος στοχάζεσθαι, ὡς ὄντων ἐκ τῆς τοῦ αἰσῶν δημιουργίας. II. Casaub.

344 Quædammodum ex hominis procreatione manifestum est.] In quo multa sunt, & quidem pleræque utilitatis causa à natura effecta, nonnulla etiam decoris custodiam ornatusque causa. Aldob.

345 Fato autem omnia fieri Chrypsippo.] Nihil omnium ferè literis restat, quæ hoc Stoicorum doctorem, quod præcipue Diodorus Stoicus, Zenonis junioris magister, & Chrypsippus defendere conati sunt. Alexander Aphrodis. in libro De fato, & lib. I. quest. Natural. cap. 4. rationes Stoicorum, diffusulat illorum nominibus, afferit, quod nos lectores rejicimus in re clara & manifesta. Cicero in libro De fato. c. 144. b. & 147. a. & libro I. De divin. Idem.

346 Est autem fatum causa ex legibus pendens, sive ratio, qua mundus regitur.] Plutarchus libro II, de Placitis philof. cap. 27. οἱ Στωϊκοί, inquit, Πλάτωνι ἐπιφύσει, καὶ τῶν μὲν ἀπλανῶν ἀκινητῶν φανῶν αἰτίαν καὶ βίωστικὴν, τῶν δὲ εἰμαρμένον συμπλοκῶν αἰτίαν τεταγμένην, ἢ ἢ συμπλοκῶν καὶ τὸ παρ' ἡμεῶν, ὡστὶ τὰ μὲν εἰμαρμέναι, τὰ δ' ἀνιμαρμένα. & cap. 28. ejusdem libri, in quo fati naturam exquirat, οἱ Στωϊκοὶ